

Մելքոնյան Էդուարդ Լևոնի

Ծնվել է 1946 թ. Երևանում:

ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտում աշխատում է 1996 թ-ից,
առաջատար գիտաշխատող:

Պատմական գիտությունների դոկտոր /2005, “Հայկական
Բարեգործական Ընդհանուր Միության պատմություն”/ :

Փիլիսոփայական գիտությունների թեկնածու /1978, “ Պատմական
գիտություններում համեմատական ուսումնասիրությունների մեթոդաբանական
հարցեր”/:

Գիտական հետաքրքրություններ՝ սփյուռքների տեսություն և պատմություն:

e-mail: meled@yandex.ru

Мелконян Эдуард Леонович

Родился в 1946 г. в Ереване.

Работает в Институте истории НАН РА с 1996 г., ведущий научный сотрудник.

Доктор исторических наук /2005, “История Армянского Всеобщего Благотворительного
Союза”/.

Кандидат философских наук /1978, “Методологические проблемы сравнительных
исследований в историческом знании”/.

Область научных интересов: теория и история диаспор.

e-mail: meled@yandex.ru

Eduard L. Melkonian

He was born in 1946 in Yerevan.

He works at the Institute of History since 1996, leading researcher.

Doctor of History /2005, “History of the Armenian General Benevolent Union”/.

Candidate of Philosophical Sciences /1978, “Methodological issues of comparative research in
historical knowledge”/.

Research interests: Diaspora’s Studies.

e-mail: meled@yandex.ru

Հիմնական հրատարակումները

Մենագրություններ:

- Проблемы сравнительного метода в историческом знании. Ереван,Изд-во АН, 1981, 128 с. (Համեմատական մեթոդի խնդիրները պատմական գիտելիքում: Երևան, ԳԱ հրատարակչություն, 1981, 128 էջ /ռուս. /. The Issues of comparative method in historical knowledge: Yerevan: Publishing House of the Armenian Academy of Sciences. 1981, 128 p. /in Russ./)
- Культура жизнеобеспечения и этнос.Опыт этнокультурологического исследования (на материалах армянской сельской культуры). Ереван, Изд-во АН, 1983, 318 с. /в соавторстве/. <http://www.read.in.ua/book4003/?r=1&p=80> (Կենսապահովման մշակույթը եւ էթնոսը: Էթնոմշակութաբանական հետազոտության փորձ (հայ գյուղական մշակույթի նյութերով): Երևան, Հայաստանի ԳԱ հրատարակչություն: 1983, 318 էջ (համահեղինակությամբ) /ռուս. /. Life-Sustaining Culture and Ethnos. The experience of ethno-culturological study (on the material of Armenian rural culture). Yerevan: Publishing House of the Armenian Academy of Sciences. 1983, 318 p. /in Russ./)
- Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միությունը Խորհրդային Հայաստանում. 1923-1937: Երևան, Նոյան Տապան, 1999, 201 էջ: (Армянский Всеобщий Благотворительный Союз в Советской Армении, 1923-1937. Ереван:Ноян Тапан. 1999, 201 с. / на арм./ . Armenian General Benevolent Union in the Soviet Armenia, 1923-1937. Yerevan: Noyan Tapan. 1999, 201 p. /in Arm./)
- Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միության պատմություն: Երևան, Մուղնի: 2005, 585 էջ: <http://www.armeniandiaspora.am/images/menus/267/Melkonian.pdf> (История Армянского Всеобщего Благотворительного Союза. Ереван: Мугни. 2005, 585 с. /на арм./ . History of the Armenian General Benevolent Union. Yerevan:Mughni. 2005, 585 p. /in Arm./)
- Армянская диаспора: очерки социокультурной типологии. Ереван: Институт Кавказа. 2009, 207 с. /в соавторстве с В.Дятловым/. <http://www.armeniandiaspora.am/images/menus/400/armyansakaya%20diaspora.pdf>
http://c-i.am/other%20books/Armenian%20Diaspora/2009_Armyanslaya%20diaspora.pdf

(Հայկական Միյունք. սոցիալմշակութային ակնարկներ. Երևան, Կովկասի ինստիտուտ . 2009, 207 էջ (համահեղինակ Վ. Դյատլով) /ռուս/ . Armenian Diaspora: Essays on Sociocultural Typology. Yerevan: Caucasus Institute. 2009, 207 p. (co-author V.Dyatlov) /in Russ./)

- Армянский Всеобщий Благотворительный Союз. Неоконченная история. Ереван: Тигран Мец, 2010, 485 с. <http://www.armeniandiaspora.am/images/menus/320/Melkonian.pdf> (Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միություն. չավարտված պատմություն: Երևան, Տիգրան Մեծ: 2010, 485 էջ /ռուս./ .Armenian General Benevolent Union . The unfinished History. Yerevan: Tigran Mets. 2010, 485 p. /in Arm./)

Հոդվածներ

- Некоторые аспекты изучения этнических культур // *Философские проблемы культуры*. Тбилиси, 1980. (Էթնիկական մշակույթների ուսումնասիրման որոշ հարցեր // *Մշակույթի փիլիսոփայական խնդիրներ*: Թբիլիսի, 1980 /ռուս./ . The same aspects of study of the ethnic cultures // *The philosophical problems of the culture*. Tbilisi, 1980/in Russ./)
- Էթնիկական մշակույթը եւ ավանդույթը // *Պատմա-բանասիրական հանդես*: Երևան, 1980, N 4: [http://hpj.asj-oa.am/3369/1/1980-4\(72\).pdf](http://hpj.asj-oa.am/3369/1/1980-4(72).pdf) (Этническая культура и традиция // *Историко-филологический журнал*. Ереван, 1980, N 4 /на арм./ . The Ethnic Culture and Tradition // *The Historical-Philological Journal*. Yerevan, 1980, N 4 /in Arm./)
- Армянская семья в условиях диаспоры // *Этнографическое обозрение*. М., 1988, N 6. (Հայ ընտանիքը Միյունքում // *Этнографическое обозрение*. Մոսկվա, 1988, N 6 /ռուս./ . Armenian Family in the Diaspora // *Ethnographic Review*. Moscow, 1988, N 6 /in Russ/)
- Էթնոմշակութային պրոցեսները հայկական սիյունքում // *Արևելագիտական ուսումնասիրություններ*: Երևան, 1987, հ. 3-4: (Этнокультурные процессы в армянской диаспоре // *Востоковедные исследования*. Ереван. 1987, т. 3-4 /на арм./ . Ethnocultural processes in the Armenian Diaspora // *Oriental Studies*. Yerevan, v. 3-4 /in Arm./)
- Диаспора // *Армянский вопрос. Энциклопедия*. Ереван, 1996. (Միյունք // *Հայկական Հարց. Հանրագիտարան*: Երևան, 1996 /ռուս./ . Diaspora // *Armenian Question. Encyclopedia*. Yerevan, 1996 /in Russ./)

- Անհատը եւ համազգային շահը (ՀԲԸ Միության հիմնադիրները) // *Լրաբեր հասարակական գիտությունների*, 1996, N 2: [http://lraber.asj-oa.am/2537/1/1996-2\(26\).pdf](http://lraber.asj-oa.am/2537/1/1996-2(26).pdf)
(The Individual and National Interest (the founders of the AGBU) // *Lraber hasarakakan gitutyunneri*, 1996, N 3 /in Arm./ . Личность и национальные интересы (основатели АВБС) // *Вестник общественных наук*. 1996, N 2 /на арм./)
- Սփյուռք // *Հայկական Հարց. Հանրագիտարան*: Երևան, 1996: (Diaspora // *Armenian Question. Encyclopedia*. Yerevan, 1996 /in Arm/. Диаспора // *Армянский вопрос. Энциклопедия*. Ереван, 1996 /на арм./)
- Գալուստ Գյուլբենկյան – Խորհրդային Միություն. Չկայացած գործընկերություն // *Լրաբեր հասարակական գիտությունների*, 1998, N 3: [http://lraber.asj-oa.am/2196/1/1998-3\(91\).pdf](http://lraber.asj-oa.am/2196/1/1998-3(91).pdf) . Galust Gulbenkian – the Soviet Union. The partnership did not take place // *Lraber hasarakakan gitutyunneri*, 1998, N. 3 /in Arm./ . Г.Гюльбенкян – Советский Союз: не состоявшееся партнерство // *Вестник общественных наук*, 1998, N 3 /на арм./)
- Հայաստան – հայկական սփյուռք. փոխճանաչման ճանապարհին // *Հայաստանը եւ սփյուռքը 21-րդ դարի շեմին*: Երևան, 1998: (Армения-армянская диаспора: на пути к взаимопониманию // *Армения и диаспора на пороге XXI века*. Ереван, 1998 /на арм./ . Armenia – Armenian Diaspora: on the Road to Mutual Recognition // *Armenia and Diaspora on the Threshold of the XXI Century*. Yerevan, 1998 /in Arm./)
- Диаспора в системе этнических меньшинств (на примере армянского рассеяния) // *Диаспоры*, М., 2000, N1-2. (Diaspora within the System of Ethnic Minorities (the Armenian Case) // *Diasporas*, Moscow, 2000, N1-2 /in Russ./ . Սփյուռքը ազգային փոքրամասնությունների համակարգում (հայերի օրինակով) // *Диаспоры*, М., 2000, N1-2 /ռուս/)
- ՀԲԸ Միության որբախնամ գործունեությունը 1910-1930 - ական թթ. // *Հայոց ցեղասպանության պատմության եւ պատմագրության հարցեր*: Եր., 2001, N 4: (Сироприимная деятельность Армянского Всеобщего Благотворительного Союза в 1910-1930-х гг. // *Вопросы истории и историографии геноцида армян*. Ереван, 2001, №4 / на арм./ . The Orphan Care Activity of the AGBU between 1910-1930 // *The Issues of the History and Historiography of the Armenian Genocide*. Yerevan, 2001, №4. /in Arm./)
- Армянская диаспора в ее сосуществовании с внешним миром .1920 – 1950-е гг. // *Լրաբեր*

- հասարակական գիտությունների*: 2002, N 2: [http://lraber.asj-oa.am/799/1/2002-2\(70\).pdf](http://lraber.asj-oa.am/799/1/2002-2(70).pdf) .
(The Armenian Diaspora in its coexistence with the outside world, 1920-1950 // *Lraber hasarakakan gitutyunneri*, 2002, N 2 /in Russ./ . Միջուղի համագոյությունը արտաքին աշխարհի հետ // *Լրաբեր հասարակական գիտությունների*: 2002, N 2/ռուս . /)
- Հայ սփյուռք // *Հայ Սփյուռք. Հանրագիտարան*: Երան, 2003: (Армянская диаспора // *Армянская диаспора. Энциклопедия*. Ер., 2003 /на арм./ .Armenian Diaspora // *Armenian Diaspora, Encyclopedia*. Yerevan, 2003 /in Arm./)
  - Հայ Օգնության Միություն // *Հայ Սփյուռք. Հանրագիտարան*: Երևան, 2003: (Армянский Союз Помощи // *Армянская диаспора. Энциклопедия*. Ереван, 2003 /на арм./ . Armenian Relief Society // *Armenian Diaspora. Encyclopedia*. Yerevan, 2003 /in Arm.)
  - Миграции людей и идей. К характеристике взаимосвязей между Арменией и армянской диаспорой // *Миграции на Кавказе*. Ереван: Институт Кавказа. 2003.
(The Migration of peoples and ideas. Characterization of Armenia - Diaspora relation // *Migration in Caucasus*. Yerevan: Caucasus Institute. 2003 /in Russ/. Մարդկանց եւ գաղափարների գաղթը: Հայաստան-Սփյուռք հարաբերությունների բնութագրման շուրջ // *Գաղթերը Կովկասում*: Երևան, Կովկասի ինստիտուտ: 2003 /ռուս . /)
  - Между двумя мирами. Пути политической адаптации армянской диаспоры // *Вертикали истории*. Тбилиси, 2003, N 5. (Between two Worlds. The political adaptation of the Armenian Diaspora // *Historical Verticals*. Tbilisi, 2003, N5 /in Russ./ . Երկու աշխարհների միջև: Հայկական Սփյուռքի քաղաքական հարմարվողականությունը // *Historical Verticals*. Թբիլիսի, 2003, N5 /ռուս /)
  - Армянская Апостольская Церковь во взаимоотношениях Армении и диаспоры // *Религия и политика на Кавказе*. Ред. А.Искандарян. Ереван, КИСМИ. 2004. http://c-i.am/other%20books/Religion%20and%20Politics%20in%20the%20Caucasus/2004_Religia%20i%20politika.pdf . (Հայ Առաքելական եկեղեցին Հայաստան-Սփյուռք հարաբերություններում // *Կրոնը եւ քաղաքականությունը Կովկասում*. Երևան, Կովկասի ինստիտուտ: 2004 /ռուս . / . Armenian Apostolic Church and Armenia - Diaspora relation // *Religion and Politics in Caucasus*. Yerevan: Caucasus Institute. Yerevan, 2004, /in Russ./)
  - Роль России в судьбах армянского зарубежья // *Вестник Российско-Армянского*

университета. Ереван, 2004, N2.

http://science.rau.am/uploads/blocks/0/3/349/files/349_8_melkonyan_e.pdf

(The role of Russia of the destinies of the Armenian Diaspora // *Bulletin of the Russian-*

Armenian University. Yerevan, 2004, N2 /in Russ./ Ռուսաստանի դերը հայ գաղթաշխարհի ճակատագրում // *Լրաբեր Ռուս-Հայաստանի համալսարանի*. Երևան, 2004, N2 /на арм./)

- Die Parteien der armenischen Diaspora und der Aufbau der demokratie in Armenien // *Diaspora, Oil und Rosen. Zur innenpolitischen Entwicklung in Armenien, Aserbaidshan und Georgien*. Berlin: Heinrich Böll Stiftung, 2004.
- Политические партии диаспоры и процессы демократизации в Армении // *Диаспора, нефть и розы. Чем живут страны Южного Кавказа*. Ереван: Фонд Генриха Белля и Кавказский институт СМИ, 2005. http://ci.am/other%20books/Diaspora,%20Neft%20i%20Rozi/2005_Diaspora,%20oil%20and%20roses.pdf (Սփյուռքի քաղաքական կուսակցությունները եւ ժողովրդավարական գործընթացները Հայաստանում // *Սփյուռքը, նավթը եւ վարդերը: Բնչով են ապրում Հարավային Կովկասի երկրները*: Երևան, Հ. Բյուլլի հիմնադրամ եւ ՋԼՄ-ի Կովկասի ինստիտուտ: 2005 /ռու. / . Political Parties of the Diaspora and the processes of democratization in Armenia // *Diaspora, Oil and Roses. What makes the countries of the South Caucasus Tick*. Yerevan: Heinrich Böll Foundation and Caucasus Media Institute. Yerevan, 2005 /in Russ./)
- Ներգաղթ, հայրենադարձություն. Դիսկուրսիվ տերմինաբանությունը Հայաստան-սփյուռք հարաբերություններում // *Հայ գաղթականությունը և Հայրենիք-սփյուռք կապերը 1918-1985 թթ.*: Երևան, 2010 : <http://www.armeniandiaspora.am/images/menus/345/melkonian-hodvats.pdf> http://www.armeniandiaspora.am/images/menus/401/hay_gaghtakanutyun.pdf (Immigration, repatriation: discursive terminology in the Armenia- Diaspora relation // *Armenian Emigration and Armenia-Diaspora relation in 1918-1985*. Yerevan: National Archive of the RA. 2010/in Arm./ .Иммиграция, репатриация: дискурсивная терминология во взаимоотношениях Армении с диаспорой // *Армянская эмиграция и взаимоотношения Армении и диаспоры в 1918-1985 гг.* Ер.: Национальный архив РА. 2010 /на арм./)
- Другая диаспора? К характеристике армянских общин на постсоветском пространстве // *Армянские общины на современном этапе. Бюллетень фонда «Нораванк», № 20*. Ер., 2007. http://www.noravank.am/upload/pdf/286_ru.pdf (Մեկ ա՞յլ Սփյուռք: Հետխորհրդային

տարածքի հայկական համայնքների բնութագրման հարցի շուրջ // *Նորավանք հիմնադրամի տեղեկատու*, № 20: Եւեւան, 2007 /ռուս./ . Other Diaspora? The characterization of Armenian communities in the Post-Soviet Space // The Armenian Communities on the contemporary stage // *Newsletter of the Noravank Foundation*, № 20. Yerevan, 2007 /in Russ./

- Ստալինի աշխարհաքաղաքական նկրտումները եւ հայերի հայրենադարձությունը 1946-1948 թթ. // *1946-1948 թթ. հայրենադարձությունը եւ դրա դասերը. հայրենադարձության հիմնահիմունքները* Երևան: 2009: (Геополитические устремления Сталина и репатриация армян в 1946-1948 гг. // *Репатриация 1946-1948 гг. и его уроки. Проблемы репатриации сегодня*. Ереван. 2009 /на арм./ . Stalin's geopolitical ambitions and repatriation of the Armenians in 1946-1948 // *Repatriation in 1946-1948 and its lessons. The issue of repatriation today*. Yerevan. 2009 /in Arm./)
- Խառնամուսնությունները և ազգային ինքնությունն Արևմուտքի երկրների հայ համայնքներում // *Հայ ինքնության որակների պահպանումը խառնամուսնություններում*: Եր . , ՀՀ Սփյուռքի նախարարություն: . 2010: (Смешанные браки и этническая идентичность в армянских общинах стран Запада // *Сохранение армянской идентичности в смешанных браках в странах Запада*. Ереван: Министерство диаспоры. 2010 /на арм./ . Intermarriage and Ethnic Identities among Armenians in the West countries // *The Preservation of Armenian identity in mixed marriages*. Yerevan: Ministry of Diaspora. 2010 /in Arm./)
- Repression in 1930s Soviet Armenia // *Caucasus analytical digest*. 22, 1 December 2010 , <http://www.laender-analysen.de/cad/pdf/CaucasusAnalyticalDigest22.pdf> (Բնաճնշումները Խորհրդային Հայաստանում 1930-ական թթ. // *Caucasus analytical digest*. № 22, 1 December 2010; /անգլ./ . Репрессии в Советской Армении в 1930-х гг. // *Caucasus analytical digest*. 22, 1 December 2010 /на англ./)
- Imported politics: Diaspora political parties in Armenia's domestic landscape // *Identities, ideologies and institutions*. Ed. by A. Iskandaryan. Yerevan: Caucasus Institute. 2011. http://c-i.am/other%20books/Identities%20and%20Ideologies/2011_Identities_institutions.pdf
(Ներմուծված քաղաքականություն. Սփյուռքի քաղաքական կուսակցությունները Հայաստանի քաղաքական բնապատկերում // *Ինքնություն, գաղափարախոսություն*,

հաստատություններ: Խմբ. Ա. Բսկանդարյան: Երևան, Կովկասի ինստիտուտ: 2011 /անգլ./ . Импортированная политика: политические партии диаспоры на политическом ландшафте Армении // *Идентичность, идеология, институты*. Ред. А.Искандарян. Ереван: Институт Кавказа. 2011/на англ./)

- Հայաստան-Սփյուռք հարաբերությունների փոխակերպումները XX դարում . քաղաքական իշխանության խնդիրը // *Սփյուռքի հեռանկարները գլոբալացվող աշխարհում*: Երևան, ՀՀ Սփյուռքի նախարարություն: 2012:
<http://www.mindiaspora.am/res/Hratarakumner/2011/global-main.pdf> (Трансформации отношений между Арменией и диаспорой: вопрос политической власти // *Перспективы диаспор в глобализирующемся мире*. Ереван: Министерство диаспоры. 2012 /на арм. и англ./ . Transformation of Armenia-Diaspora relations in the XX century: the issue of political power // *The Prospects of Diaspora in the Globalizing World*. Yerevan: Ministry of Diaspora. 2012)
- Армянская диаспора // *Армяне*. Отв. Ред. Л.Варданян, Г.Г. Тер-Саркисянц. Серия Народы и культуры. М., Наука. 2012. (Հայկական Սփյուռք // *Հայերը*: Պատ. խմբ. Լ. Վարդանյան, Գ. Սարգսյան, Ա. Տեր-Սարգսյանց: «Ժողովուրդներ եւ մշակույթներ» մատենաշար: Մոսկվա, Նսուկա: 2012 /ռուս/: Armenian Diaspora // *Armenians*. Ed. L.Vardanyan, G.Sargsyan, A. Ter-Sargsyan. Seria «Peoples and Cultures». Moscow, Nauka. 2012 /in Russ./)
- Հայաստանի Երրորդ Հանրապետության եւ Սփյուռքի քաղաքական փոխհարաբերությունների հարցի շուրջ // *Սփյուռքագիտություն. տեսության եւ պատմության հարցեր: Տարեգիրք*: Երևան, ԵՊՀ հրատարակչություն:
<http://www.armeniandiaspora.am/images/menus/431/5%20Pages%20from%20taregirq-5.pdf>
<http://www.mindiaspora.am/res/Hratarakumner/2013/Final%20Avetisyan.pdf>
(Политические отношения между Третьей Республикой Армения и Диаспорой // *Диаспорология: вопросы теории и истории. Ежегодник*. Ереван: изд-во ЕГУ. 2012 /на арм./ . The third Republic of Armenia – Diaspora political relations / *Diaspora studies: the issues of theory and history*. Yearbook. Yerevan: YSU Press. 2012 /in Arm./.)
- Հայրենասիրության ընկալումը Սփյուռքում // *Հայկական ինքնության խնդիրները 21-րդ դարում*: Երևան, ԵՊՀ հրատարակչություն, 2013, էջ 55-65:(Восприятие патриотизма в армянской диаспоре // *Вопросы армянской идентичности в XXI в*. Ереван, изд-во ЕГУ .

2013 /на арм./ . The Perception of Patriotism in the Armenian Diaspora // *The issue of the Armenian Identity in the XXI century*. Yerevan State University Press, 2013. /in Arm./)

- Հայաստան-Միջուրք հարաբերությունները . սպասումներ եւ իրականություն // *Հայագիտությունը եւ արդի ժամանակաշրջանի մարտահրավերները*: Հայգիտական միջազգային երկրորդ համաժողով: Երեւան, «Գիտություն»: 2014: (Отношения между Арменией и диаспорой: ожидания и реальность // *Арменоведение и вызовы современности*. Второй международный арменоведческий конгресс. Ереван, Гитутюн. 2014 /на арм./ .Armenia – Diaspora relation: expectation and reality // *Armenian Studies and the challenges of modern times*. Second international congress on Armenian studies. Yerevan: Gitutyun. 2014, /in Arm./)
- Հայերի երկու տարբեր ցեղասպանություններ . նպատակ, իրականացում, հետեւանքներ // *Հայոց ցեղասպանություն-100. ճանաչումից՝ հատուցում*: Միջազգային գիտաժողով: Երեւան, “Գիտություն”: 2015: (Two different Genocide of Armenians: Purposes, implementation, consequences // *Armenian Genocide-100. From Recognition to Reparation*. International conference. Yerevan: Gitutyun Publishing House. 2015/in Arm./ . Два разных геноцида армян: цели, осуществление, последствия // *Геноцид армян-100. От признания до компенсации*. Международная конференция. Ереван: Гитутюн. 2015 /на арм./)